МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Modern Economics

Електронне наукове видання з економічних наук

Виходить 6 разів на рік

№ 4 (2017)

Миколаїв
2017

Засновник: Миколаївський національний аграрний університет.

Головний редактор: ЧЕРВЕН І. І. – д-р екон. наук, професор.

Заступник головного редактора: СІРЕНКО Н. М. – д-р екон. наук, професор.

Відповідальний секретар: ПОЛТОРАК А. С. – канд. екон. наук.

Члени редакційної колегії: НОВІКОВ О. Є. – д-р екон. наук, доцент; ПОТРИВАЄВА Н. В. – д-р екон. наук, професор; ВИШНЕВСЬКА О. М. – д-р екон. наук, професор; БАНЄВА І. О. – д-р екон. наук, професор; БАРАНОВА В. Г. – д-р екон. наук, професор; ГАВРИШ В. І. – д-р екон. наук, професор; ГАРКУША О. М. - д-р екон. наук, професор; ГОНЧАРЕНКО І. В. - д-р екон. наук, професор; ГУДЗИНСЬКИЙ О. Д. - д-р екон. наук, професор; ДУБІНІНА М. В. – д-р екон. наук, доцент; ЄРМАКОВ О. Ю. - д-р екон. наук, професор; ІРТИЩЕВА І. О. - д-р екон. наук, професор; КІЩАК І. Т. - д-р екон. наук, професор; КОТИКОВА О. І. - д-р екон. наук, професор; КЛЮЧНИК А. В. – д-р екон. наук, професор; КСЬОНЖИК І. В. – д-р екон. наук, доцент; ПОГРІЩУК Б. В. - д-р екон. наук, професор; САХАЦЬКИЙ М. П. - д-р екон. наук, професор; УШКАРЕНКО Ю. В. - д-р екон. наук, професор; ШЕБАНІНА О. В. - д-р екон. наук, професор; ЯЦЕНКО В. М. - д-р екон. наук, професор; БАБЕНКО М. Д. – канд. екон. наук, доцент; БАРИШЕВСЬКА І. В. – канд. екон. наук, доцент; БУРКОВСЬКА А. В. – канд. екон. наук, доцент; ВОЛОСЮК Ю. В. – канд. техн. наук, доцент; КЛОЧАН В. П. – канд. екон. наук, доцент; КОЗАЧЕНКО Л. А. – канд. екон. наук, доцент; КУЗЬОМА В. В. – канд. екон. наук, доцент; ЛУНКІНА Т. І. – канд. екон. наук, доцент; МЕЛЬНИК О. І. – канд. екон. наук; СИРЦЕВА С. В. – канд. екон. наук; ЧЕБАН Ю. Ю. – канд. екон. наук, доцент; ШИШПАНОВА Н. О. – канд. екон. наук; АСТАФ'ЄВА В. О. – канд. екон. наук, доцент (Республіка Білорусь); Джулія Олбрайт – PhD, професор (США).

Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет вченою радою
Миколаївського національного аграрного університету
(протокол № 1 від 29 серпня 2017 р.).
Виходить 6 разів на рік.
Посилання на видання обов'язкові.
Точка зору редакційної колегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції: 54020, Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9,
Миколаївський національний аграрний університет
тел. 0 (512) 58-03-25
http://modecon.mnau.edu.ua/
e-mail: modecon@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний
аграрний університет, 2017

УДК 336.71

Гаряга Л. О., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та банківської справи, Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Черкаси, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ БАНКУ

У статті поглиблено теоретичні аспекти та обґрунтовано практичні рекомендації щодо удосконалення науково-методичних підходів до управління фінансовим результатом банку. Узагальнено наукові підходи щодо поняття «фінансовий результат банку» та подано його авторське визначення. Запропоновано використання інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банку з використанням таксономічного аналізу для удосконалення управління фінансовим результатом банківської установи. Виділено етапи розрахунку синтетичного багатовимірного індикатора (інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банку). Встановлено, що ефективність управління фінансовим результатом банківської системи України за період дослідження постійно погіршувалась. Систематизовано методи досягнення позитивного фінансового результату (прибутку) банку. Отримані результати сприятимуть формуванню нових методичних підходів для прийняття оперативних управлінських рішень щодо покращення фінансового результату банку.

Ключові слова: *банк, фінансовий результат, фінансовий результат банку, управління фінансовим результатом банку, інтегральний показник ефективності управління фінансовим результатом банку.*

Гаряга Л. О., кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов и банковского дела, Черкасский учебно-научный институт ГВУЗ «Университет банковского дела», г. Черкассы, Украина

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМ РЕЗУЛЬТАТОМ БАНКА

В статье исследованы теоретические аспекты и обоснованы практические рекомендации по совершенствованию научно-методических подходов к управлению финансовым результатом банка. Обобщены научные подходы относительно понятия «финансовый результат банка» и поданы его авторское определение. Предложено использование интегрального показателя эффективности управления финансовым результатом банка с использованием таксономического анализа для совершенствования управления финансовым результатом банковского учреждения. Выделены этапы расчета многомерного синтетического индикатора (интегрального показателя эффективности управления финансовым результатом банка). Установлено, что эффективность управления финансовым результатом банковской системы Украины за период исследования постоянно ухудшалась. Систематизированы методы достижения положительного финансового результата (прибыли) банка. Полученные результаты будут способствовать формированию новых методических подходов для принятия оперативных управленческих решений по улучшению финансового результата банка.

Ключевые слова: *банк, финансовый результат, финансовый результат банка, управление финансовым результатом банка, интегральный показатель эффективности управления финансовым результатом банка.*

Hariaha L., PhD (Economics), Assistant Professor, Cherkasy educational-scientific institute, State higher educational institution «University of banking», Cherkasy, Ukraine

IMPROVEMENT OF MANAGEMENT OF FINANCIAL RESULT OF THE BANK

***Introduction**. Modern trends in the development of the economy and the banking sector of the country determine the priority of solving the problems of evaluation and ensuring the stability and efficiency of the banking system. As a positive financial result of the bank is one of the most important indicators of its activities, the ability to manage and maintain profits at the required level determines the future success of the banking institution in the financial market. The problem of forming a positive result of the bank during the economic and political crisis becomes even more actual, because the financial stability and security of depositors both one bank and the banking system depend on the profit earned.*

***Purpose**. The aim of the article is to deepen the theoretical aspects and to justify practical recommendations for improving the scientific and methodological approaches to managing the financial result of the bank by using the taxonomic analysis methods.*

***Results**. In the article there are deepened theoretical aspects and substantiated practical recommendations for the improvement of scientific and methodical approaches to managing the financial result of the bank. The scientific approaches to the notion «financial result of the bank» are generalized and his author's definition is given. The use of the integral indicator of the efficiency of management of the financial result of the bank with the use of taxonomic analysis for improving the management of the financial result of the banking institution is proposed. The stages of calculation of a synthetic multidimensional indicator (an integral indicator of the efficiency of management of a bank's financial result) are identified. It was established that the efficiency of management of financial results of the banking system of Ukraine during the period of research was constantly got worse. Methods of achieving a positive financial result (profit) of the bank are systematized.*

***Conclusions**. The obtained results will promote the formation of new methodical approaches for making operational management decisions to improve the financial performance of the bank. The proposed method of analysis allowed to assess the efficiency of management of the financial result of the bank on the basis of the calculation of the integral index as an aggregated generalization of many features. Such method can be used to timely response of the discrepancy of indicators that characterize the effectiveness of the formation of financial results of the banking institution.*

***Keywords:** bank, financial result, bank's financial result, management of the financial result of the bank, an integral indicator of the efficiency of management of a bank's financial result.*

***JEL Classification:** G 21.*

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку економіки і банківського сектору країни обумовлюють пріоритетність вирішення проблем оцінювання та забезпечення стійкості та ефективності банківської системи. Ефективність здійснення будь-якої підприємницької діяльності незалежно від форми власності визначається здатністю формувати позитивний фінансовий результат. Особливо гостро проблема отримання прибутку як позитивного фінансового результату діяльності суб'єкта господарювання, постає в умовах постійно зростаючої конкуренції та нестабільної соціально-економічно ситуації в країні. Оскільки позитивний фінансовий результат банку є одним із найважливіших індикаторів його діяльності, то здатність управляти та утримувати прибуток на необхідному рівні

визначає у подальшому успішність діяльності банківської установи на фінансовому ринку.

Проблема формування позитивного результату діяльності банку у період економічної та політичної кризи стає ще більш актуальною, оскільки від одержаного прибутку залежить фінансова стабільність та безпека вкладників як окремого банку, так і банківської системи в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам управління фінансовим результатом банку у різних аспектах присвятили свої наукові праці значна кількість науковців, зокрема І. Бланк, А. Герасимович, О. Зінченко, О. Криклій, О. Лисянська, Н. Маслак, Н. Мороз, В. Міщенко, І. Сало та багато інших. Незважаючи на велику кількість наукових праць потребують удосконалення питання оцінки ефективності управління фінансовим результатом банку.

Мета статті полягає у поглибленні теоретичних аспектів та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо удосконалення науково-методичних підходів до управління фінансовим результатом банку шляхом використання методів таксономічного аналізу.

Основні результати дослідження. Первинною ціллю діяльності банків, як особливих суб'єктів підприємницької діяльності, є отримання прибутку поряд із забезпеченням вторинних цілей: рентабельність, зростання капіталу, підтримка позитивного іміджу; обов'язковими додатковими умовами є дотримання показників ліквідності та надійності. Також важливою складовою формування фінансового результату банку є мінімізація основних ризиків банківської діяльності, а саме: ризики, що піддаються кількісному оцінюванню (кредитний, ліквідності, зміни процентної ставки, ринковий, валютний, операційно-технологічний) та ті, що не піддаються кількісному оцінюванню (репутації, юридичний, стратегічний).

Фінансовий результат діяльності банку залежить від максимізації доходів, контролю за рівнем витрат, ефективного управління прибутком та повноти джерел покриття збитків. Перш, ніж перейти до визначення фінансового результату діяльності банку, варто дослідити наукові підходи щодо економічної категорії «фінансовий результат» (табл. 1).

Таблиця 1 **Теоретичні підходи до визначення поняття «фінансовий результат»**

Автор	Визначення
Бутинець Ф. Ф. [1]	Співставлення доходів та витрат підприємства відображених у звіті. Прибуток або збиток організації.
Манько С. О. [2]	Приріст або зменшення капіталу організації в процесі фінансово-господарської діяльності за звітний період, який виражається у формі загального прибутку або збитку.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3]	Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Отже, як науковці, так і практики погоджуються, що формування фінансового результату пов'язано зі співставленням доходів та витрат, що, залежно від результатів діяльності, виражається у формі прибутку або збитку.

Фінансовий результат банку – це економічний підсумок діяльності банківської установи, який виражається у вартісній (грошовій) формі.

До показників фінансового результату діяльності банку більшість науковців відносять прибуток (збиток) як абсолютний

показник та рентабельність (ефективність) як відносний. Проте ряд авторів дещо розширюють склад фінансових результатів банку та, крім вище перелічених, включать до нього доходи і витрати як підсумки вхідних та вихідних грошових потоків банку [4]. Отже, до складу фінансових результатів варто відносити доходи, витрати, прибуток та рентабельність. Проте, ми вважаємо, що цей перелік варто розширити, оскільки фінансовий результат банківської установи може бути як позитивним, так і негативним (рис. 1).

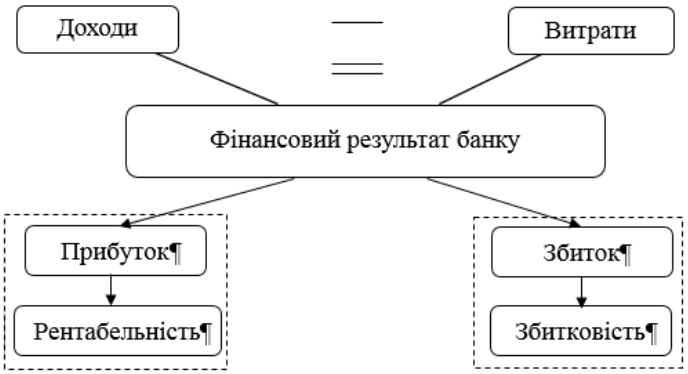

Рисунок 1 – **Складові фінансового результату банку**

Джерело: доопрацьовано автором на підставі [4]

Фінансовий результат діяльності банку відображаються у Звіті про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) – звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід [5].

Таким чином, здійснивши аналіз наукових та нормативно-правових джерел інформації пропонуємо визначати фінансовий результат банку як позитивний (прибуток) або негативний (збиток) економічний підсумок фінансово-господарської діяльності банку, що формується від різних видів діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова), виражається у грошовій формі, розраховується як різниця доходів і витрат банку та впливає на збільшення (зменшення) вартості власного капіталу банківської установи.

Позитивний фінансовий результат діяльності банку у вигляді прибутку залежить не тільки від перевищення доходів над витратами, а й від наявного капіталу банку, який дозволяє постійно збільшувати темпи приросту прибутку. На діяльність будь-якого банку впливають численні фактори – внутрішні, які залежать від банківської установи, і зовнішні, які прямо чи опосередковано діють на банк та можуть визначати його прибутковість.

Управління фінансовим результатом банку – важлива складова банківського менеджменту. Для ефективного управління фінансовим результатом діяльності банку необхідна побудова відповідних організаційно-методичних систем забезпечення управління, знання основних механізмів формування прибутку, а також використання сучасних методів для його аналізу і планування [6].

Побудова системи управління фінансовим результатом потребує формування систематизованого переліку об’єктів цього управління. Така систематизація об’єктів управління з одного боку повинна відображати функціональну спрямованість цього управління, а, з іншого, – різні його рівні.

Процес управління фінансовим результатом банку пропонується здійснювати використовуючи не тільки традиційні інструменти управління (рис. 2). У банку може скластися ситуація, що незважаючи на наявність прибутку можливе зменшення його фінансової стійкості. Або ж, навпаки, банк має

збиток, проте його діяльність в цілому покращується. Тому удосконалити управління фінансовим результатом банку можна з допомогою використання таксономічного аналізу [7; 8]. Застосовуючи таксономічний аналіз можна згорнути різносторонні показники, що характеризують управління фінансовим результатом банку та отримати єдину кількісну характеристику або узагальнену оцінку.

Рисунок 2 – **Процес управління фінансовим результатом банку**

Джерело: запропоновано автором

На формування позитивного фінансового результату банку впливають багато факторів, зокрема розмір доходів та витрат, ефективність процентної політики, обсяги ризиків, що бере на себе банк, тому оцінку управління фінансовими результатами банку варто визначати у вигляді інтегрального показника, який буде агрегованим узагальнюючим значенням факторів впливу на нього. Такий показник розраховується з допомогою таксономічного аналізу, завдяки якому можна побудувати узагальнюючі оцінки складного процесу управління фінансовим результатом банку.

Одним із результатів застосування таксономічного аналізу є таксономічний коефіцієнт рівня розвитку (синтетичний багатовимірний індикатор, інтегральний показник ефективності управління фінансовим результатом банку). Цей показник являє собою синтетичну величину рівнодіючу усіх ознак, які характеризують досліджувану сукупність.

Процес розрахунку синтетичного багатовимірного індикатора здійснюється в декілька етапів (рис. 3).

Опишемо реалізацію алгоритму розрахунку інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банку.

На першому етапі побудуємо дескриптивну модель матриці спостережень (табл. 2) для визначення інтегрального показника ефективності управління

фінансовим результатом банку. Залежно від мети визначення інтегрального показника формуються первинні дані, що ввійдуть до масиву даних. Можна порівнювати ефективність управління фінансовим результатом у різних періодах або за видами діяльності. Набір показників, що входять до складу дескриптивної теоретико-методичної моделі матриці спостережень для визначення інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банку, може бути розширено залежно від цілей аналізу та доступу до первинних даних. Порівняємо ефективність управління фінансовим результатом на прикладі банківської системи України за період 2013-2017 рр.

Рисунок 3 – **Алгоритм розрахунку інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банку**

Джерело: побудовано автором на підставі [7; 9; 10]

Таблиця 2 **Дескриптивна теоретико-методична модель матриці спостережень для визначення інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банку**

Фактор	Показник	Порядок розрахунку
X_1	Прибуток / (збиток) за рік	Прибуток / (збиток) за рік зі Звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіту про фінансові результати) [11]
X_2	Прибутковість активів	$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чисті активи}}$
X_3	Прибутковість капіталу	$\text{ROE} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал банку}}$
X_4	Коефіцієнт загальної рентабельності	$\text{Р}_\text{з} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Доходи банку}}$
X_5	Коефіцієнт дієздатності	$\text{К}_\text{д} = \frac{\text{Витрати банку}}{\text{Доходи банку}}$
X_6	Коефіцієнт покриття	$\text{К}_\text{покр} = \frac{\text{Процентні доходи}}{\text{Процентні витрати}}$
X_7	Коефіцієнт прибутковості акціонерного капіталу	$\text{Р}_\text{ак} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Акціонерний капітал}}$

Продовження табл. 2

X_8	Чиста процентна маржа, %	$\text{ЧМ} = \frac{\text{Процентні доходи} - \text{Процентні витрати}}{\text{Активи}} \times 100$
X_9	Коефіцієнт надійності	$\text{К}_\text{н} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Зобов'язання сукупні}}$
X_{10}	Мультиплікатор капіталу	$\text{К}_\text{мк} = \frac{\text{Загальні активи}}{\text{Акціонерний капітал}}$

Джерело: складено автором на підставі [5; 11]

Для побудови розгорнутого масиву даних (матриці спостережень для визначення інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банківської системи України) на основі офіційної річної звітності банків України 2013-2017 рр. [12] розрахуємо значення показників, поданих у табл. 3.

Таблиця 3 **Матриця спостережень для визначення інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банківської системи України**

Фактори	Показники	Роки				
		01.01. 2013	01.01. 2014	01.01. 2015	01.01. 2016	01.01. 2017
X_1	Прибуток (Збиток), млн. грн.	4899,00	1436,00	-52966,00	-66600,00	-159387,00
X_2	Прибутковість активів	0,004	0,001	-0,040	-0,053	-0,127
X_3	Прибутковість капіталу	0,029	0,007	-0,358	-0,642	-1,288
X_4	Коефіцієнт загальної рентабельності	0,033	0,009	-0,252	-0,334	-0,836
X_5	Коефіцієнт дієздатності	0,967	0,991	1,252	1,334	1,836
X_6	Коефіцієнт покриття	1,723	1,606	1,557	1,407	1,482
X_7	Коефіцієнт прибутковості акціонерного капіталу	0,028	0,008	-0,294	-0,300	-0,384
X_8	Чиста процентна маржа, %	4,378	3,838	4,107	3,114	3,516
X_9	Коефіцієнт надійності	0,177	0,177	0,127	0,090	0,109
X_{10}	Мультиплікатор капіталу	6,434	6,900	7,310	5,646	3,030

Джерело: розраховано автором на підставі [12]

Значення коефіцієнтів, обраних для розрахунку інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банківської системи України, сформували матрицю спостережень.

Дані табл. 3 показують, що більшість показників мають негативні тенденції. Це пов'язано із тим, що із 2015 по 2017 рр. фінансовий результат діяльності банків України був негативним та виражався у вигляді збитків.

Наступні етапи визначення інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банківської системи України базуються на методах багатомірного статистичного аналізу [7; 8] (табл. 4). Отже, побудувавши матрицю спостережень, необхідно виконати стандартизацію елементів матриці спостережень та сформувати матрицю стандартизованих значень. Оскільки показники, що включені в матрицю спостережень, неоднорідні та описують різні сторони формування фінансового результату банків, їх необхідно привести до порівнянного виду, виконавши стандартизацію за формулами (табл. 4.)

Стандартизація показників дозволяє звести різні одиниці виміру у вигляді грошового показника (прибуток / збиток) та коефіцієнтів до безрозмірної величини, тобто вирівняти значення ознак. Матриця стандартизованих значень подана у табл. 5.

Таблиця 4 **Методика розрахунку показників на кожному з етапів визначення синтетичного багатовимірного індикатора**

Етапи розрахунку синтетичного багатовимірного індикатора	Формули розрахунку	Позначення
Стандартизація елементів матриці спостережень	$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \overline{x_j}}{S_j}$ $S_j = \left(\sum_{i=1}^{m} \frac{(x_{ij} - \overline{x_j})^2}{m} \right)^{\frac{1}{2}}$ $\overline{x}_j = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^{m} x_{ij}$	z_{ij} – стандартизоване значення *j*-го показника у *i*-му досліджуваному періоді; x_{ij} – значення *j*-го показника у *i*-му досліджуваному періоді; $\overline{x}_j$ – середнє арифметичне значення *j*-го показника; S_j – стандартне відхилення *j*-го показника; *m* – кількість періодів дослідження
Побудова вектора – еталону	$\begin{cases} z_j = \max z_{ij}, \text{ якщо } j - \text{стимулятор} \\ z_j = \min z_{ij}, \text{ якщо } j - \text{дестимулятор} \end{cases}$	z_j – еталон розвитку (вектор еталону)
Визначення відстані між елементами матриці та вектором – еталоном	$C_i = (\sum_{j=1}^{n} (z_{ij} - z_j)^2)^{\frac{1}{2}}$	C_i – відстань між елементами матриці та вектором – еталоном; *n* – кількість показників дослідження
Розрахунок коефіцієнта таксономії (інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банку)	$k_i = 1 - d_i$ $d_i = \frac{C_i}{C_0}$ $C_0 = \overline{C_i} + 2S_0$ $\overline{C_i} = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^{m} C_i$ $S_0 = \left(\frac{1}{m} \sum_{i=1}^{m} (C_i - \overline{C_i})^2 \right)^{\frac{1}{2}}$	k_i – модифікований коефіцієнт таксономії; d_i – показник рівня розвитку; C_0 – відстань від кожної багатовимірної одиниці до точки-еталона за умови нормального розподілу випадкової величини; $\overline{Ci}$ – середня відстаней між спостереженнями *Ci* S_0 – середньоквадратичне відхилення відстаней між спостереженнями *Ci*

Джерело: складено автором на підставі [7; 8]

Таблиця 5 **Матриця стандартизованих значень**

z	0,891	0,839	0,023	-0,181	-1,572
	0,888	0,828	0,051	-0,191	-1,577
	0,880	0,841	0,170	-0,352	-1,538
	0,879	0,811	0,069	-0,165	-1,593
	-0,879	-0,811	-0,069	0,165	1,593
	1,394	0,426	0,013	-1,229	-0,605
	1,128	1,023	-0,550	-0,580	-1,021
	1,186	0,096	0,640	-1,366	-0,555
	1,027	1,044	-0,237	-1,159	-0,675
	0,335	0,609	0,850	-0,128	-1,667

Джерело: розраховано автором

На наступному етапі необхідно побудувати вектор еталону (Р). Для цього необхідно розділити усі показники на стимулятори та дестимулятори. До стимуляторів відносяться

показники, збільшення яких покращує загальну оцінку об'єкта дослідження, дестимулятори, навпаки, – спричиняють його погіршення, тобто негативно впливають на явище або процес, що досліджується.

У нашому випадку дестимулятором виступають коефіцієнт дієздатності та мультиплікатор капіталу банку. Решту показників визначено стимуляторами (табл. 6).

Таблиця 6 **Стимулятори (дестимулятори) об'єкта дослідження та координати вектора-еталона**

Фактор	Показник	Стимулятор / Дестимулятор	Координати вектора-еталона
X_1	Прибуток / (збиток) за рік	Стимулятор	0,891
X_2	Прибутковість активів	Стимулятор	0,888
X_3	Прибутковість капіталу	Стимулятор	0,880
X_4	Коефіцієнт загальної рентабельності	Стимулятор	0,879
X_5	Коефіцієнт дієздатності	Дестимулятор	-0,879
X_6	Коефіцієнт покриття	Стимулятор	1,394
X_7	Коефіцієнт прибутковості акціонерного капіталу	Стимулятор	1,128
X_8	Чиста процентна маржа, %	Стимулятор	1,186
X_9	Коефіцієнт надійності	Стимулятор	1,044
X_{10}	Мультиплікатор капіталу	Дестимулятор	-1,667

Джерело: визначено автором

Мультиплікатор капіталу за нормальних умов господарювання можна було віднести до стимуляторів, оскільки його зростання показує більш ризикову діяльність банку, що потенційно може привести до збільшення прибутковості. Проте в умовах кризи діяльність банків не повинна бути занадто ризикованою, тому вважаємо, що зростання мультиплікатора капіталу на динаміку інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом буде мати дестимулюючий ефект.

Розподіл показників на стимулятори та дестимулятори дозволяє побудувати так званий еталон розвитку (вектор еталону), який є точкою Р з координатами:

Р = (0,891; 0,888; 0,880; 0,879; -0,879; 1,394; 1,128; 1,186; 1,044; -1,667).

Наступний етап передбачає розрахунок відстані між елементами матриці (окремими спостереженнями) та вектором еталоном. Отримана відстань слугує відправною точкою для розрахунку показника рівня розвитку (коефіцієнта таксономії; інтегрального показника ефективності функціонування власного капіталу банку).

Далі здійснимо проміжні розрахунки, визначити коефіцієнт таксономії, що відображає значення інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банківської системи України (табл. 7).

Для наочності відобразимо інтегральний показник ефективності управління фінансовим результатом банківської системи України на рис. 4. Інтерпретація коефіцієнта таксономії наступна: він набуває високих значень при великих значеннях стимуляторів та низьких значень – при малих значеннях стимуляторів. Побудований таким чином таксономічний показник синтетично характеризує зміни значень ознак досліджуваних груп. Найважливіша його перевага в тому, що доводиться мати справу з однією синтетичною ознакою, яка показує напрямок та масштаби змін в процесах, що описуються сукупністю довільного числа початкових ознак.

Таблиця 7 **Коефіцієнт таксономії (інтегральний показник ефективності управління фінансовим результатом банківської системи України)**

Показники	01.01. 2013	01.01. 2014	01.01. 2015	01.01. 2016	01.01. 2017
C_i	2,002	2,708	4,033	5,435	6,694
$\overline{Ci}$	4,175	4,175	4,175	4,175	4,175
S_0	1,722	1,722	1,722	1,722	1,722
C_0	7,619	7,619	7,619	7,619	7,619
d_i	0,263	0,355	0,529	0,713	0,879
k_i	0,737	0,645	0,471	0,287	0,121

Джерело: розраховано автором

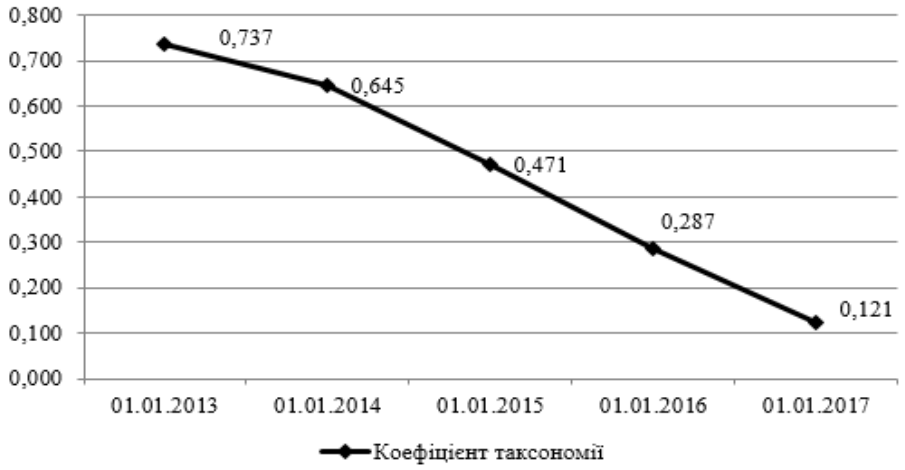

Рисунок 4 – **Інтегральний показник ефективності управління фінансовим результатом банківської системи України**

Джерело: побудовано автором

Із рис. 4 бачимо, що динаміка інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банківської системи України є негативною та коливається від 0,737 станом на 01.01.2013 р. до 0,121 станом на 01.01.2017 р. Така ситуація слугує чітким сигналом менеджменту банків щодо необхідності пошуку нових управлінських рішень та перегляду існуючої тактики управління фінансовим результатом. Виходячи зі значень показника можна сказати, що банківська система України має невикористаний потенціал підвищення ефективності управління фінансовим, оскільки його значення знаходиться ближче до нуля, ніж до одиниці. Адже ефективність управління фінансовим результатом банку тим краща, чим ближче значення інтегрального показника до одиниці.

Регулювання та коригування діяльності банку для зростання фінансового результату є необхідною передумовою для досягнення високої прибутковості банківської установи. Саме тому необхідно оперативно реагувати на негативну тенденцію інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом задля покращення ситуації.

Виходячи із проблем формування фінансового результату банків та досягнення адекватної структури доходів та витрат, варто запропонувати вітчизняним банкам здійснити ряд заходів щодо удосконалення управління ними (табл. 8).

Таблиця 8 **Основні напрями управління доходами та витратами банку**

Управління доходами	розширення спектру банківських послуг; стимулювання максимально ефективної роботи персоналу; залучення більшої кількості клієнтів за рахунок поліпшення якості обслуговування, підвищення безпеки банку, забезпечення захисту інформації; впровадження та розповсюдження автоматизованих систем нового покоління, які дозволяють швидко і якісно обслуговувати клієнтів; розширення мережі відділень банку, створення великої кількості представництв і додаткових офісів; розвиток взаємовідносин з підприємствами інвестиційно-привабливих сфер промисловості, транспорту, зв'язку, а також з ефективно працюючими середніми підприємствами, що мають стабільні обороти коштів на рахунках у банку.
Управління витратами	залучення дешевих ресурсів; зниження витрат на утримання апарату управління; скорочення вкладень у неефективну рекламу; впровадження сучасних програмних комплексів, які дозволяють підвищити ефективність роботи банку та мінімізувати трудовитрати.

Джерело: узагальнено автором на підставі [13; 14]

Отже, для збільшення прибутку банку необхідно, у першу чергу, виконати комплекс завдань щодо ефективного управління витратами та доходами, забезпечення зростання обсягів діяльності, оптимізації складу та структури активів та пасивів банку, підвищувати якість обслуговування клієнтів та відповідно, професіоналізм працівників банку, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, підвищення продуктивності праці у банку та удосконалення системи управління.

Висновки. Використання інструментарію таксономічного аналізу щодо ефективності управління фінансовим результатом банку дозволяє оцінити банківський менеджмент у цій сфері та виявляти чи існують резерви покращення ситуації.

Таким чином, отримані результати сприятимуть формуванню нових методичних підходів для прийняття оперативних управлінських рішень щодо покращення фінансового результату банку. Запропонований метод аналізу дозволив оцінити ефективність управління фінансовим результатом банку на основі розрахунку інтегрального показника як агрегованого узагальнення багатьох ознак. Такий метод може бути застосований з метою своєчасного реагування на невідповідність показників, що характеризують ефективність формування фінансового результату банківської установи

Література:

1. Бухгалтерський фінансовий облік : підр. [Ф. Ф. Бутинець та ін.]; під заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с.
2. Манько С. О. Оцінка показників фінансової звітності торгового підприємства / С. О. Манько // Бухгалтерский учет. – 2009. – № 6. – С. 451-454.
3. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 зі змінами та доповненнями. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.
4. Зінченко О. А. Удосконалення підходів до визначення складу фінансових результатів комерційного банку та методики їх аналізу // О. А. Зінченко, Ю. Б. Кашубіна, Ю. О. Некряч // Теоретичні і практичні аспекти економіки і інтелектуальної власності. – 2013. – Вип. 1. – Т. 1. – С. 280–283.
5. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків [Електронний ресурс] : постанова Правління Національного банку України від 24.10.2011 р. № 373 зі змінами та доповненнями. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11.
6. Антонова А. О. Аналіз фінансової діяльності комерційних банків / А. О. Антонова // Управління розвитком. – 2014. – № 4. – С. 28–30.

7. Плюта В. Сравнительный анализ в экономических исследованиях: Методы таксономии и факторного анализа / В. Плюта; пер. с пол. В. В. Иванова; науч. ред. В. М. Жуковской. – М.: Статистика, 1980. – 151 с.
8. Айвазян С. А. Многомерный статистический анализ в социально-экономических исследованиях / С. А. Айвазян, А. А. Френкель. – М. : Наука, 1974. – 415 с.
9. Криклій О. А. Науково-методичний підхід до планування прибутку банку на основі синтетичних багатовимірних індикаторів / О. А. Криклій, О. А. Лисянська // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 7 (157). – С. 514-523.
10. Рєпіна І. М. Таксономічний аналіз ефективності формування та використання активів підприємства / І. М. Рєпіна // Формування ринкової економіки. – 2011. – № 26. – С. 440-457.
11. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності: підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с.
12. Показники банківської системи [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: https://goo.gl/N5zfk2.
13. Криклій О. А. Управління прибутком банку: монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 136 с.
14. Мороз Н. В. Шляхи підвищення прибутковості банківських установ України / Н. В. Мороз, Т. П. Мороз // Управління у сфері фінансів, страхування та кредиту : тези доповіді всеукраїнської науково-практичної конференції, 8-10 листопада 2007 р. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009.– С. 114-117.

References:

1. Butynets, F. F. et al. (2009), *Bukhhalterskyi finansovyi oblik* [Financial accounting], 8th ed, *PP «Ruta»*, Zhytomyr, Ukraine.
2. Manko, S. O. (2009), “Estimation of the financial statements of the trading company”, *Bukhhalterskyi uchet,* vol. 6, pp. 451–454.
3. Ministry of Finance of Ukraine (2013), “National Accounting Standards (Standard) 1 "General Requirements for Financial Statements"”, available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (Accessed 28 August 2017).
4. Zinchenko, O. A. Kashubina, Yu. B. and Nekriach, Yu. O. (2013), “Improvement of the approaches to determining the composition of financial results of the commercial bank and the methods of their analysis”, *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky i intelektualnoi vlasnosti,* vol. 1, no. 1, pp. 280–283.
5. National Bank of Ukraine (2011), “Instructions on the procedure for compiling and publishing the financial statements of banks”, available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11 (Accessed 28 August 2017).
6. Antonova, A. O. (2014), “Analysis of financial activities of commercial banks”, *Upravlinnia rozvytkom*, vol. 4, pp. 28–30.
7. Plyuta, V. (1980), *Sravnitelnyiy analiz v ekonomicheskih issledovaniyah: Metodyi taksonomii i faktornogo analiza* [Comparative analysis in economic research: Methods of taxonomy and factor analysis], *Statistika*, Moscow, Russia.
8. Ayvazyan, S. A. and Frenkel, A. A. (1974), *Mnogomernyiy statisticheskiy analiz v sotsialno-ekonomicheskih issledovaniyah* [Multivariate statistical analysis in socio-economic studies], *Nauka*, Moscow, Russia.
9. Kryklii, O. A. and Lysianska, O. A. (2014), “Scientific and methodical approach to bank profit planning on the basis of synthetic multidimensional indicators”, Actual Problems of Economics, vol. 7 (157), pp. 514-523.
10. Riepina, I. M. (2011), “Taxonomic analysis of the effectiveness of the formation and use of assets of the enterprise”, *Formuvannia rynkovoi ekonomiky*, vol. 26, pp. 440–457.
11. Herasymovych, A. M. Alekseienko M. D. and Parasii-Verhunenko, I. M. (2004), *Analiz bankivskoi diialnosti* [Banking analysis], *KNEU*, Kyiv, Ukraine.
12. National Bank of Ukraine (2017), “Indicators of the banking system”, available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442 (Accessed 28 August 2017).
13. Kryklii, O. A. and Maslak, N. H. (2008), *Upravlinnia prybutkom banku* [Bank Profit Management], *DVNZ «UABS NBU*, Sumy, Ukraine.
14. Moroz, N. V. and Moroz, T. P. (2007), “Ways to increase the profitability of banking institutions in Ukraine”, *Tezy dopovidi vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Abstracts of the report of the All-Ukrainian scientific-practical conference], *Vseukrainska naukovo-praktychnoi konferentsiia* [All-Ukrainian Scientific and Practical Conference], Lviv, Ukraine, pp. 114-117.

Modern Economics №4(2017)
Електронне наукове видання

З М І С Т

Бережнюк І. І., Коляда С. П.
МІЖНАРОДНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ БАЛАНСУ МІЖ СПРОЩЕННЯМ ПРОЦЕДУР ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ..... 6

Вишневська О.М., Волошина В.В., Гаріна Ю.В., Вишневська А.С.
ПРІОРИТЕТИ РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ РЕГІОНІВ КРАЇНИ 14

Гаряга Л. О.
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ БАНКУ 23

Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г.
МЕТОДИ АУДИТУ: МІЖНАРОДНЕ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ТРАКТУВАННЯ 35

Гнатишин Л. Б.
ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ТА ПРОЦЕДУРА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ 43

Головко М. Й.
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ 52

Грицаєнко М. І.
СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ЇХ ОБ'ЄДНАНЬ 63

Демкович О. В.
МЕТОДИ НАДАННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ З УРАХУВАННЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ 75

Задорожна Р. П.
ОСОБЛИВОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ УМОВНОЇ ОПЛАТИ ПОСЛУГ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ 82

Маслик Р. О.
НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ …. 93

Наумік-Гладка К. Г.
МАРКЕТИНГОВІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ SPA-ІНДУСТРІЇ ПРИ ГОТЕЛЬНИХ КОМПЛЕКСАХ …… 100

Неліпович О. В.
МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ НА АВІАЦІЙНОМУ ТРАНСПОРТІ В УКРАЇНІ …….. 107

Прокопишин М. М., Сус Т. Й.
ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ …….. 114

Сус Т. Й.
КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ …….. 122

Шпикуляк О. Г., Прутська О. О., Супрун О. М.
ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙ …… 130

Януш Нестерак, Маліновська О. Я.
РОЛЬ БЕНЧМАРКІНГУ В ПРОЦЕСІ КОНТРОЛІНГУ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА …….. 142